

Дриженко О.А.аспірант кафедри економіки підприємства
Університету державної фіскальної служби України**Dryzhenko Oleksandr**

University of the State Fiscal Service of Ukraine

**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ
ІННОВАЦІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ****INVESTMENT SUPPORT PROGRAMS OF STATE SUPPORT
OF INNOVATIONS IN AGRICULTURE OF UKRAINE**

У статті досліджено теоретичну сутність інноваційних та інвестиційних проектів, зазначено ключові умови державного регулювання інвестиційної діяльності. Розглянуто значимість участі держави, динаміку кількісних показників державних інвестиційних проектів. Визначено, що державна підтримка для об'єктів сільського господарства визначається як аграрна інтервенція, що характеризується продажем або придбанням сільськогосподарської продукції на організованому аграрному ринку задля забезпечення цінової стабільності. Проаналізовано динаміку економічних рахунків сільського господарства України. Зазначено, що сучасний стан інвестиційного забезпечення програм державної підтримки інновацій у сільському господарстві України є задовільним. Визначено напрями подальшого пошуку альтернативних джерел, запровадження нових ринкових схем фінансування через оптимізацію та поліпшення інвестиційного клімату, розвиток інвестиційної конкуренції, державно-приватне партнерство та пільгове кредитування.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інвестиційний проект, інвестиційна привабливість, інноваційний потенціал, науково-технічний потенціал.

В статье исследована теоретическая сущность инновационных и инвестиционных проектов, указаны ключевые условия государственного регулирования инвестиционной деятельности. Рассмотрены значимость участия государства, динамика количественных показателей государственных инвестиционных проектов. Определено, что государственная поддержка для объектов сельского хозяйства определяется как аграрная интервенция, характеризующаяся продажей или приобретением сельскохозяйственной продукции на организованном аграрном рынке с целью обеспечения ценовой стабильности. Проанализирована динамика экономических счетов сельского хозяйства Украины. Указано, что современное состояние инвестиционного обеспечения программ государственной поддержки инноваций в сельском хозяйстве Украины является удовлетворительным. Определены направления дальнейшего поиска альтернативных источников, внедрения новых рыночных схем финансирования через оптимизацию и улучшение инвестиционного климата, развитие инвестиционной конкуренции, государственно-частное партнерство и льготное кредитование.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инвестиционный проект, инвестиционная привлекательность, инновационный потенциал, научно-технический потенциал.

The theoretical essence of innovative and investment projects is investigated in the article. Provided key conditions of state regulation investment activities. Article considers significance of state participation. The dynamics of quantitative indicators of public investment projects and identifies that government support for agriculture is defined as agricultural intervention, characterized by sale or purchase of agricultural products at organized agricultural market with the aim of ensuring price stability. The dynamics of economic accounts for agriculture of Ukraine. Noted that the current state investment programs of state support innovations in agriculture Ukraine is satisfactory. Recognized that the main task of structural adjustment of domestic industrial enterprises on the basis of innovation is the withdrawal of obsolete capacity and introduction into production of new technologies, establishment of new production facilities for deep processing and manufacture of end-use industrial products of high quality, energy efficiency and intensification of energy saving policy in industry, a transition to circular production model. Noted that the current state investment programs of state support innovations in agriculture Ukraine is satisfactory. However, there is a need for some improvements in context of reducing the cost of imported raw materials for agriculture, simplification of contractual procedures, increasing use of

automation, improving efficiency of raising capital and reducing investment risks for agribusiness. In most cases, state support lies in financing (co-financing) projects from state budget, as well as provision of state guarantees to ensure fulfillment debt obligations. Examining the dynamics of indicators economic accounts for agriculture (production account and account generation of income) for last 7 years, the author suggested that by increasing capital investment by 11.89% and provision of financial support APK on 99% of planned rules, the output of agricultural industry will increase by 234%, which is almost twice. Finally, it was suggested that it is reasonable to search for alternative sources and introduction of new market-based financing schemes through the optimization and improvement of investment climate, development of investment, competition, public-private partnerships and concessional lending.

Key words: innovation, investment, investment project, investment attractiveness, innovation potential, scientific and technical potential.

Постановка проблеми. Процеси розвитку інновацій та інноваційної діяльності безпосередньо залежать від ефективного інвестиційного забезпечення підприємств сільського господарства України. Для здійснення ефективного інвестиційного забезпечення вкрай важливою умовою є формування сприятливого інвестиційного клімату, наявність якого стимулює процеси залучення інвестицій. Державні програми підтримки в контексті гарантування національної інвестиційної безпеки поліпшують інвестиційний клімат та сприяють підвищенню привабливості інвестиційних об'єктів сільського господарства України. Саме тому важливим питанням є моніторинг інвестиційного забезпечення програм державної підтримки, якість та обсяги якого впливають на формування сприятливого інвестиційного клімату України загалом та сільського господарства зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у дослідження державного управління інвестиціями та їх державного регулювання й підтримки здійснили вітчизняні автори, такі як С. Аржевітін, В. Базилевич, В. Бодров, Л. Лазебник, В. Гурочкіна, О. Євтух, А. Пересада, О. Федорчак, які зробили значний внесок у тематику цього наукового дослідження. Проте моніторинг сучасного стану інвестиційного забезпечення програм державної підтримки інноваційних проектів у сільському господарстві залишається актуальним, оскільки зміни обсягів фінансування та державна підтримка є певними сигналами для забезпечення гарантій та формування інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні.

Метою статті є вивчення теоретичних основ інвестиційного забезпечення сільського господарства та розгляд показників динаміки державної підтримки розвитку агропромислового комплексу (АПК) України; аналіз сучасного стану виплат коштів загального фонду державного бюджету, передбачених на підтримку АПК, оскільки саме ці показники залишаються ключовими, а також характеризують державну

підтримку та є індикаторами інвестиційної привабливості галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційний процес у сільському господарстві України є сукупністю послідовно реалізованих кроків в агропромисловій діяльності. Для сільського господарства інвестиційний процес відіграє ключову роль, оскільки є джерелом формування грошових ресурсів, що здійснюється з різних джерел (інвестування в агропромислові проекти, подальше реінвестування отриманого доходу в нові інвестиційні проекти сільського господарства).

Сьогодні в Україні існує розгалужена система реалізації й впровадження інноваційних та інвестиційних проектів у сільському господарстві, у яких держава бере участь або безпосередньо як інвестор (співінвестор), або як гарант. Інвестиційний процес у сільському господарстві приваблює приватних інвесторів, які можуть створювати агропромислові новації на спільних засадах.

Інноваційний продукт і наукова діяльність формуються під час реалізації інноваційних проектів та науково-технічних програм, які залежать від наявності інвестиційних ресурсів. Реалізація завдань та окремих напрямів програми може здійснюватися самостійно, вирішуючи конкретну проблему на пріоритетних напрямках розвитку науки й техніки.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» інноваційний проект – це комплект документів, що визначає процедуру й комплекс усіх необхідних заходів (зокрема, інвестиційних) щодо створення й реалізації інноваційного продукту і/або інноваційної продукції [2]. Інноваційний проект характеризується певною послідовністю взаємозалежних подій, пов'язаних зі впровадженням інновацій задля створення доданої вартості. Інновації потребують фінансового забезпечення, тобто інвестицій. Часто інвестиційні проекти стають привабливими для потенційного інвестора тільки за рахунок наявності інновацій. Чим цікавіше інновація, тим вище рівень інвестиційної привабливості, якого набуває проект.

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиційний проєкт – це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей та завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності відповідно до положень законодавства [3]. В. Гурочкіна зазначає, що «інвестиції – це майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються в підприємницьку або іншу діяльність для отримання прибутку та інших корисних ефектів (соціальний, екологічний, іміджевий)» [7, с. 6].

Державне регулювання умов інвестиційної діяльності здійснюється через:

- систему податків із розподілом об'єктів оподаткування, суб'єктів оподаткування, податкових пільг та ставок;
- встановлення державних стандартів;
- проведення амортизаційної та кредитної політики;
- вжиття антимонопольних заходів;
- надання допомоги у формі дотацій, субвенцій, субсидій, бюджетних позик на розвиток окремих галузей, регіонів та виробництв;
- приватизацію та роздержавлення державної власності;
- політику ціноутворення;
- встановлення умов користування земельними, водними та іншими ресурсами;
- проведення експертиз інвестиційних проєктів будівництва;
- прогнозування розвитку та аналіз стану містобудування;
- ліцензування спеціальних робіт в інвестиційній сфері щодо проєктування та будівництва;
- контроль дотримання інвестиційного законодавства та інвестиційних стандартів;
- вжиття інших заходів.

Згідно з даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України за участю держави реалізуються державні інвестиційні проєкти; проєкти, які фінансуються за рахунок Державного фонду регіонального розвитку; проєкти, які внесені до Державного реєстру інвестиційних проєктів; проєкти, які реалізуються за участю міжнародних організацій та фінансових донорів; інвестиційні проєкти у пріоритетних видах економічної діяльності та на засадах державно-приватного партнерства тощо. Однак інформація щодо їх затвердження й виконання належним чином не висвітлюється, що не дає змогу проаналізувати їх ефективність

та провести моніторинг цільового витрачання бюджетних коштів [12].

Нині Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України здійснюється управління державними інвестиційними проєктами в таких напрямках, як формування нормативно-правового та методичного забезпечення; формування переліку інвестиційних проєктів, що реалізуються за кредити, залучені державою або під державні гарантії, й державних інвестиційних проєктів; проведення моніторингу стану виконання та реалізації державних інвестиційних проєктів; надання державної підтримки для реалізації інвестиційних проєктів.

Станом на 1 січня 2017 р. у Державному реєстрі інвестиційних проєктів зареєстровано 47 інвестиційних проєктів. З них 32 проєкти (68,1%) фінансуються за кошти державного бюджету; 10 проєктів (21,3%) отримують державні гарантії задля забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання; 1 проєкт (2,1%) отримує повну компенсацію відсотків за кредитом за рахунок державного бюджету; 1 проєкт (2,1%) отримує місцеві гарантії задля забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання. Серед проєктів переважають проєкти проведення модернізації котелень (25 проєктів, або 53,2%), є одна інвестиційна пропозиція «грибна індустрія», один проєкт будівництва господарства з розведення риби, один проєкт розвитку підприємства легкої промисловості та створення мережі магазинів якісного фірмового одягу вітчизняного виробництва тощо.

Станом на 1 січня 2019 р. у Державному реєстрі інвестиційних проєктів зареєстровано 38 інвестиційних проєктів [6].

Згідно з даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у 2019 р. із 38 проєктів фінансуються за кошти державного бюджету 6 проєктів (15,78%), за державні капітальні вкладення – 31 проєкт (81,57%), отримує повну компенсацію відсотків за кредитом за рахунок державного бюджету 1 проєкт (2,6%). Серед проєктів реалізуються проєкти транспортної інфраструктури, режимних та лікарняних корпусів, проведення модернізації котелень тощо.

Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» визначає основи державної політики в бюджетній, кредитній, цінovій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення [3].

Державна підтримка для об'єктів сільського господарства визначається як аграрна інтервенція, що характеризується продажем або придбанням сільськогосподарської продукції на організованому аграрному ринку задля забезпечення цінової стабільності.

Державна аграрна інтервенція поділяється на товарну та фінансову [3].

1) Товарна інтервенція передбачає, що продаж сільськогосподарської продукції за зростання цін на організованому аграрному ринку понад максимального рівня здійснюється задля досягнення рівня рівноваги, зокрема шляхом продажу товарних деривативів.

2) Фінансова інтервенція передбачає придбання сільськогосподарської продукції за падіння спотових цін на організованому аграрному ринку нижче мінімального рівня, що здійснюється задля досягнення рівня рівноваги, зокрема шляхом придбання товарних деривативів.

Нині основними видами прогресивних технологій, що впроваджуються у вітчизняному сільгоспвиробництві, зокрема, є ґрунтозахисні системи обробітку, насінневий матеріал (нові сорти, гібриди тощо), органічне землеробство,

технології землеробства No-till (система «прямої сівби»), використання біопестицидів, біодобрив, нові породи тварин, прогресивні системи відгодівлі, новітні машини та обладнання, котли на альтернативному паливі, біогазові установки, маркетингові технології (зокрема, організація власних точок збуту виробленої продукції, участь у ярмаркових та виставкових заходах тощо) [12, с. 92].

Перелік державних інвестиційних проєктів, що відібрані в попередні роки, свідчить про те, що станом на 1 січня 2019 р. профінансовано найбільше по транспортній інфраструктурі та охороні здоров'я, соціально-культурній сфері та охороні навколишнього середовища; загальна динаміка фінансування представлена на рис. 1.

Щодо сфери агропромислового комплексу, то проєкт «Модернізація та переоснащення основних засобів виробничого призначення агропромислової бази ДП «Чайка» було відібрано у 2017 році Міжвідомчою комісією згідно з протоколом від 7 вересня 2017 р. Проте фінансування у 2018 р. не передбачено, а у 2018 р. Міжвідомчою комісією реалізацію проєкту в подальших роках не підтримано.

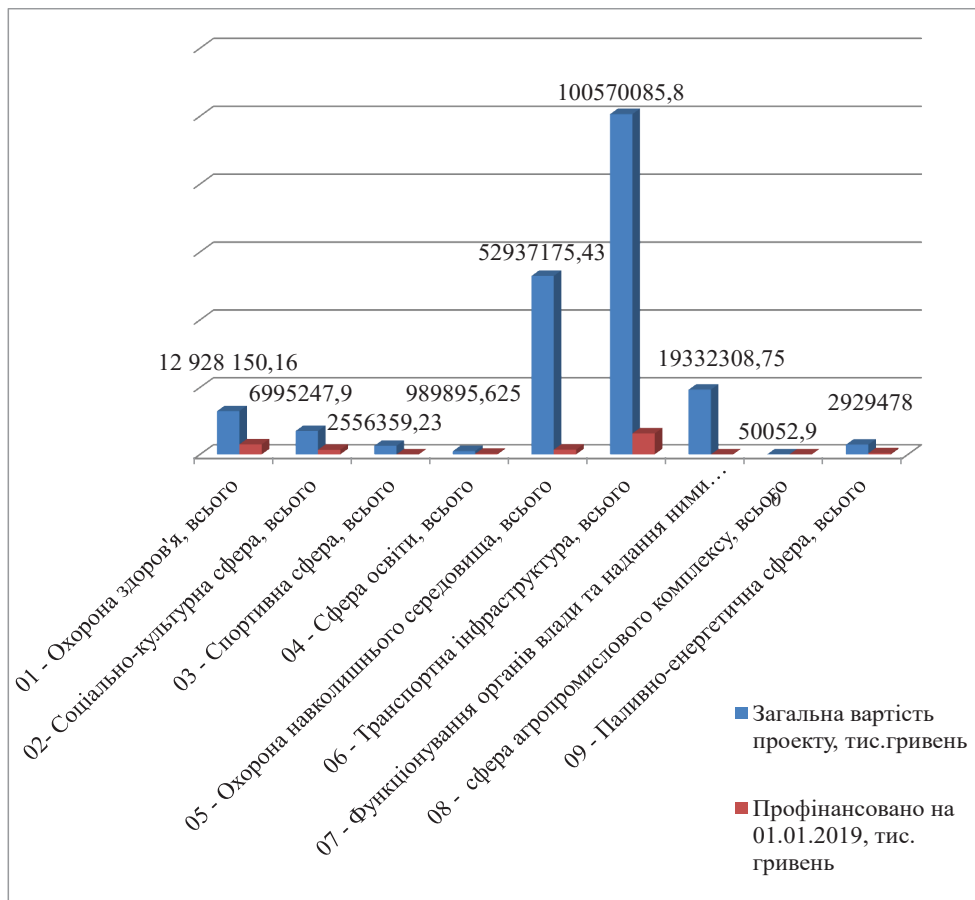

Рис. 1. Фінансування державних інвестиційних проєктів станом на 1 січня 2019 р. [6]

Таблиця 1

Обсяги виплат коштів загального фонду державного бюджету, передбачених на підтримку розвитку АПК, тис. грн.

Назва напрямку	2018 р.			2019 р.		
	план	факт	Кз фінансової підтримки	план	факт (на 13 листопада)	Кз фінансової підтримки
Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	266 000	265 913	0,99	127 160	104 085,3	0,81
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	210 000	204 307	0,97	800 000	279 008,8	0,34
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників, а також нагляд за ними	400 000	394 964,5	0,98	400 000	119 771,8	0,29
Державна підтримка галузі тваринництва	2 401 000	2 393 295	0,99	3 500 000	1 604 944,6	0,45
Фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників	955 000	912 940,2	0,95	881 790	641 032,5	0,72
Надання кредитів фермерським господарствам				200 000	140 000	0,7

Джерело: згруповано, розраховано за даними джерела [9]

Щодо стану виплат коштів загального фонду державного бюджету, передбачених на підтримку розвитку АПК у 2018 р., то фактичні показники майже відповідають плановим, тобто коефіцієнт забезпечення фінансової підтримки складає 0,9.

Якщо деталізовано розглянути ці коефіцієнти забезпечення, то слід зазначити, що найбільше підтримуються заходи в АПК шляхом коефіцієнт здешевлення кредитів (0,99) та галузь тваринництва (0,99). Найменшим є забезпечення фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників із показником 0,95, проте все одно він залишається на високому рівні.

Аналізуючи показники 2019 р., бачимо, що станом на 13 листопада найбільш підтриманим напрямом діяльності АПК є заходи, орієнтовані на здешевлення кредитів, а найменшим підтриманими є розвиток хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників, а також нагляд за ними.

З цього огляду показників забезпечення фінансової підтримки можна зробити висновок, що державна політика підтримки має непрямий характер.

Крім державного забезпечення фінансової підтримки розвитку АПК, в Україні здійснюються залучення та використання капітальних інвестицій у розвиток АПК, тому вважаємо за доцільне розглянути динаміку в табл. 2.

Обсяги капітальних інвестицій за видами економічної діяльності має неоднозначну динаміку. Так, у 2010–2018 рр. відбулося значне скорочення капітальних інвестицій у рибне, лісове господарство та лісозаготівлі. Найбільш привабливими для інвестора є сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг із показником збільшення на 121,97%, а також сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (119,21%).

Забезпечення фінансової підтримки має безпосередній вплив на результативність АПК, тому до уваги слід брати економічні рахунки сільського господарства України, динаміка яких згрупована в табл. 3.

Отже, динаміка економічних рахунків сільського господарства (рахунок виробництва та рахунок утворення доходу) за останні 7 років збільшилась на 594 018 млн. грн., що на 234% більше за показник 2011 р., тобто можна припустити, що за збільшення капітальних інвестицій на 11,89% та забезпечення фінансової підтримки АПК на 99% від планової норми випуск сільськогосподарської галузі збільшиться на 234%, тобто майже вдвічі.

Це лише стале інвестиційне забезпечення фінансової підтримки, а якщо до цього ефекту додати перехід на інноваційний розвиток, то ефект буде значно більшим, тому, на нашу думку, доцільно врахувати те, що основними

Таблиця 3

**Економічні рахунки сільського господарства
(рахунок виробництва та рахунок утворення доходу) [11] (млн. грн.)**

Назва	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення 2018–2011 рр.
Зернові культури	72 429	66 550	77 916	107 216	163 856	214 155	226 918	296 578	224 149
Технічні культури	45 875	47 939	52 737	71 351	131 191	170 627	173 845	207 752	161 877
Кормові культури	4 587	5 985	5 519	5 980	7 268	8 015	8 562	9 735	5 148
Овочеві культури	19 443	19 946	20 888	22 147	33 917	31 883	33 446	35 700	16 257
Картопля	21 808	21 231	36 584	41 615	41 095	41 862	53 515	53 252	31 444
Плоди, ягоди, виноград	8 201	9 633	12 632	12 814	18 390	18 262	23 741	23 547	15 346
Інші продукти рослинництва	339	475	1 063	1 267	1 902	2 323	2 608	2 662	2 323
Тваринництво (вирощування сільськогосподарських тварин)	35 841	42 371	43 444	48 255	69 056	70 527	87 933	106 005	70 164
Продукти тваринництва	40 469	42 168	48 201	50 448	65 582	67 931	84 327	94 930	54 461
Надання сільськогосподарських послуг	3 364	3 787	5 515	7 359	8 256	8 455	8 998	12 764	9 400
Несільськогосподарська другорядна діяльність (невід'ємна)	1 213	1 750	2 555	2 737	3 693	3 751	3 899	4 662	3 449
Випуск сільськогосподарської галузі	253 569	261 835	307 054	371 189	544 206	637 791	707 792	847 587	594 018

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010–2018 рр. [13] (млн. грн.)

Назва	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення 2018–2015 рр.	Відносне відхилення 2018–2015 рр.
Усього	273 116,4	359 216,1	448 461,5	578 726,4	305 610	111,89
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	30 154,7	50 484,0	64 243,3	66 104,1	35 949,4	119,21
Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	29 309,7	49 660,0	63 400,7	65 059,4	35 749,7	121,97
Лісове господарство та лісозаготівлі	788,5	777,1	768,9	980,3	191,8	24,32
Рибне господарство	56,5	46,9	73,7	64,4	7,9	13,98

завданнями структурної перебудови вітчизняних промислових підприємств на інноваційних засадах є виведення застарілих потужностей та впровадження у виробництво нових наукоємних технологій, створення нових виробництв для поглибленої переробки та виготовлення кінцевої промислової продукції високої якості,

підвищення енергоефективності й активізація політики енергоощадження у промисловості, перехід до циркулярної моделі виробництва [8].

Вжиття цих заходів дійсно посилить науково-виробничий потенціал АПК та дасть змогу збільшити обсяги сільськогосподарської продукції.

Щодо структури випуску продукції сільськогосподарської галузі, то слід зазначити, що найбільш привабливими як для інвестора, так і для власника сільськогосподарського біз-

несу є зернові та технічні культури, які мають у структурі 55%.

Структура виробництва та утворення доходу АПК представлена на рис. 2, 3.

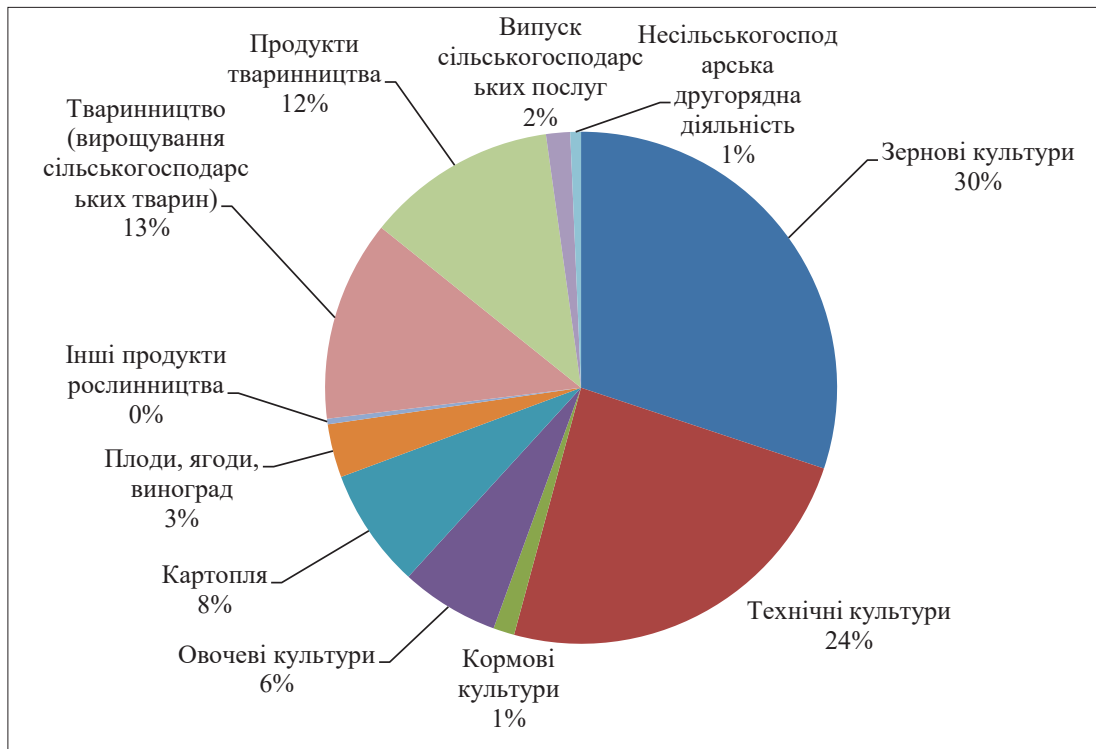

Рис. 2. Структура виробництва та утворення доходу АПК у 2015 р., %

Джерело: згруповано автором за даними джерела [11]

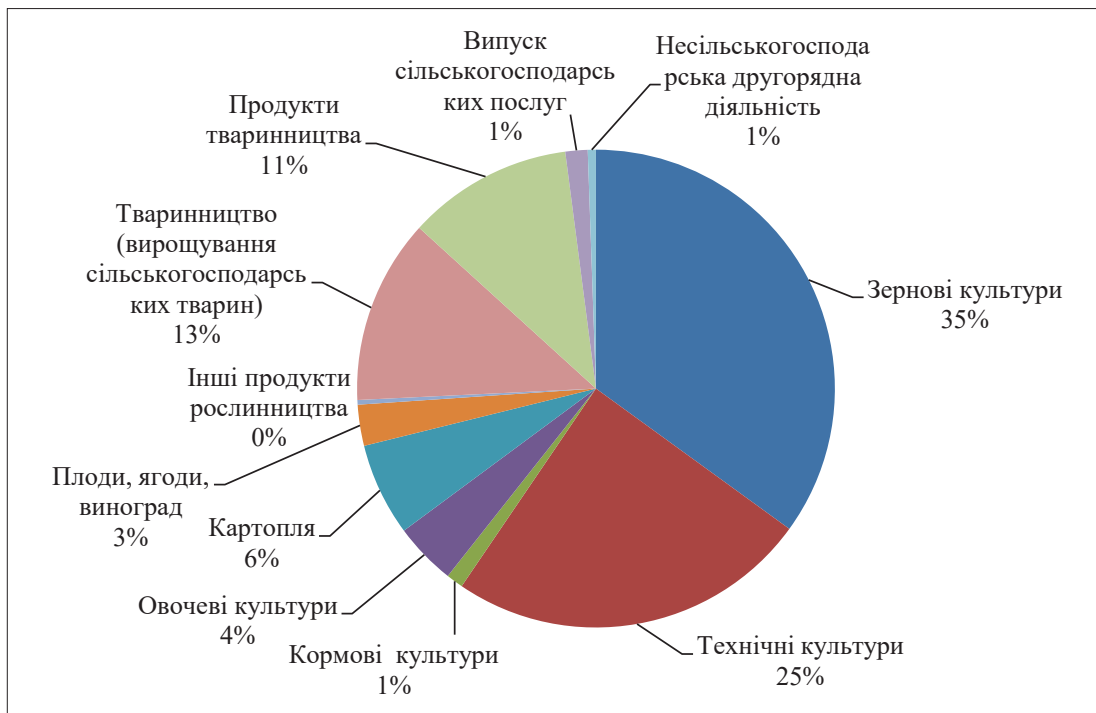

Рис. 3. Структура виробництва та утворення доходу АПК у 2018 р., %

Джерело: згруповано автором за даними джерела [11]

Зміни в структурі за останні три роки свідчать про те, що відбувається заміщення картоплі та овочевих культур на зернові культури, про що говорять зазначені показники.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, сучасний стан інвестиційного забезпечення програм державної підтримки інновацій у сільському господарстві України є задовільним. Однак існує потреба певного вдосконалення в контексті зниження собівартості імпортової сировини для АПК, спрощення договірних процедур, збільшення частки автоматизації, підвищення ефективності залученого капіталу й зменшення ризиків інвестицій для АПК.

Здебільшого державна підтримка полягає у фінансуванні (співфінансуванні) проєктів із державного бюджету, а також наданні державних гарантій задля забезпечення виконання борго-

вих зобов'язань за запозиченнями. Дослідивши динаміку показників економічних рахунків сільського господарства (рахунок виробництва та рахунок утворення доходу) за останні 7 років, ми визначили, що значення показника збільшилось на 594 018 млн. грн., що на 234% більше за показник 2011 р. Отже, можна припустити, що за збільшення капітальних інвестицій на 11,89% та забезпечення фінансової підтримки АПК на 99% від планової норми випуск сільськогосподарської галузі збільшиться на 234%, тобто майже вдвічі.

В подальших роботах слід дослідити питання фінансування АПК, пошуку альтернативних джерел і запровадження нових ринкових схем фінансування через оптимізацію та поліпшення інвестиційного клімату, розвиток інвестиційної конкуренції, державно-приватне партнерство та пільгове кредитування.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV, зі змінами і доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 01.12.2019).
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII, зі змінами і доповненнями / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 01.12.2019).
3. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 49. Ст. 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1877-15> (дата звернення: 01.12.2019).
4. Бодров В., Сафронова О., Балдич Н. Державне регулювання економіки та економічна політика : навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2010. 520 с.
5. Бодров В. Державне регулювання інвестиційного процесу в умовах кризи світових фінансових ринків: ризики і можливості для України. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. № 3. С. 61–67.
6. Витяг з Державного реєстру інвестиційних проєктів / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=79051caa-58eb-435c-8cd4-38d008c2b679&tag=ProtseduraNadanniaDerzhavnoiPidtrimkiDliaRozrobkiAboRealizatsiiInvestitsiiniikhProektiv> (дата звернення: 01.12.2019).
7. Гурочкіна В. Механізми залучення та використання іноземних інвестицій на підприємствах машинобудування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»; Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2011. 20 с.
8. Гурочкіна В. Формування та оцінювання науково-виробничого потенціалу підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 6 (06). Ч. 1. С. 90–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6%281%29_20 (дата звернення: 01.12.2019).
9. Державна підтримка АПК. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka> (дата звернення: 01.12.2019).
10. Економіка підприємства : навчальний посібник / Л. Лазебник, Г. Ляшенко, В. Ткаченко, В. Гурочкіна, О. Піжук, Г. Мельничук, О. Марченко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 500 с.
11. Економічні рахунки сільського господарства (рахунок виробництва та рахунок утворення доходу) / Державний комітет статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm (дата звернення: 01.12.2019).
12. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. Гейця та ін. Київ : НАН України, 2015. 336 с.
13. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності / Державний комітет статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ioz.htm (дата звернення: 01.12.2019).
14. Лазебник Л. Інвестиційний клімат та економічна мотивація іноземного інвестування в Україні. *Фінанси України*. 2010. № 4. С. 82–88.
15. Лазебник Л. Оновлення основних засобів в Україні: проблеми їх амортизації та використання. *Економіка України*. 2018. № 8. С. 62–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_8_6 (дата звернення: 01.12.2019).
16. Федорчак О. Державна підтримка реалізації інвестиційних проєктів в Україні. *Ефективність державного управління*. 2017. № 3 (52). Ч. 2. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_52/fail/29.pdf (дата звернення: 01.12.2019).

References:

1. Pro innovatsiinu diialnist : Zakon Ukrainy (04.07.2002) / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed: 1 December 2019).
2. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy (18.09.1991) / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (accessed: 1 December 2019).
3. Pro derzhavnu pidtrymku silskoho hospodarstva Ukrainy (2004) № 49, st. 527 : Zakon Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1877-15> (accessed: 1 December 2019).
4. Bodrov V., Safronova O., Baldych N. (2010) Derzhavne rehuliuвання ekonomiky ta ekonomichna polityka. [State regulation of the economy and economic policy]. Kyiv : Akademvydav. 520 p. (in Ukrainian).
5. Bodrov V. (2009) Derzhavne rehuliuвання investytsiinoho protsesu v umovakh kryzy svitovykh finansovykh rynkiv: ryzyky i mozhlyvosti dlia Ukrainy. [State regulation of the investment process in a crisis of global financial markets: risks and opportunities for Ukraine] Visnyk natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia (in Ukrainian).
6. Vytiah z Derzhavnoho reiestru investytsiinykh proektiv. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. [Excerpt from the State Register of Investment Projects. Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine]. Available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=79051caa-58eb-435c-8cd4-38d008c-2b679&tag=ProtseduraNadanniaDerzhavnoiPidtrimkiDliaRozrobkiAboRealizatsiiInvestitsiiniikh-Proektiv> (accessed: 1 December 2019).
7. Hurochkina V. (2011) Mekhanizmy zaluchennia ta vykorystannia inozemnykh investytsii na pidpriemstvakh mashynobuduvannia. [Mechanisms for attracting and utilizing foreign investment in mechanical engineering enterprises] avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk ; Khmelnytskyi. Khmelnyts. nats. un-t (in Ukrainian).
8. Hurochkina V. (2016) Formuvannia ta otsiniuvannia naukovo-vyrobnychoho potentsialu pidpriemstva. Ekonomichni visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. [Formation and evaluation of scientific and production potential of the enterprise]. Vol. 6 (06), no. 1, pp. 90–93. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6%281%29__20 (accessed: 1 December 2019).
9. Derzhavna pidtrymka APK [State support for agriculture]. Available at: <https://minagro.gov.ua/ua/pidtrimka> (accessed: 1 December 2019).
10. Lazebnyk L., Liashenko H., Tkachenko V., Hurochkina V., Pizhuk O., Melnychuk H., Marchenko O. (2018) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Irpin : *Universytet DFS Ukrainy* (in Ukrainian).
11. Ekonomichni rakhunky silskoho hospodarstva [Economic accounts of agriculture] (rakhunok vyrobnytstva ta rakhunok utvorennia dokhodu) / *Derzh. komitet statystyky Ukrainy*. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm (accessed: 1 December 2019).
12. Innovatsiina Ukraina 2020 [Innovative Ukraine 2020] (2015) natsionalna dopovid; za zah. red. V.M. Heitsia ta in., Kyiv : NAN Ukrainy (in Ukrainian).
13. Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti [Capital investment by type of economic activity] / *Derzh. komitet statystyky Ukrainy*. Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/ioz.htm (accessed: 1 December 2019).
14. Lazebnyk L. (2010) Investytsiinyi klimat ta ekonomichna motyvatsiia inozemnoho investuvannia v Ukraini [Investment climate and economic motivation of foreign investment in Ukraine] *Finansy Ukrainy*. Vol. 4, pp. 82–88 (in Ukrainian).
15. Lazebnyk L. (2018) Onovlennia osnovnykh zasobiv v Ukraini: problemy yikh amortyzatsii ta vykorystannia [Updating fixed assets in Ukraine: problems of their depreciation and use] *Ekonomika Ukrainy*. Vol. 8, pp. 62–74. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_8_6 (accessed: 1 December 2019) (in Ukrainian).
16. Fedorchak O. (2017) Derzhavna pidtrymka realizatsii investytsiinykh proektiv v Ukraini Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia [State support for the implementation of investment projects in Ukraine Public administration efficiency]. Vol 3 (52), no. 2. Available at: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_52/fail/29.pdf (accessed: 1 December 2019) (in Ukrainian).